EBOOK

EDUCATIA FINANCIARA

pentru copii

PARTEA I

CUPRINS

Cum începem educația financiară a copiilor?

Cum vorbim despre bani pe înțelesul copiilor?

Obținerea banilor

Bunurile și serviciile

Nevoile și dorințele

Deciziile privind cheltuirea banilor

Economisirea pentru obiectivele pe termen scurt

Concluzii și recomandări

1. Cum începem educația financiară a copiilor?

Educația financiară este capacitatea de a folosi cunoștințele și abilitățile pe care le avem pentru a lua decizii inteligente privind administrarea banilor.

Educația financiară abordează subiecte variate de la bugetul zilnic până la planificarea pensionării. În timp ce sistemul public de învățământ se axează pe acumularea de informații cantitative, educația financiară este omisă din programa școlară obligatorie. În momentul de față materia care abordează educația financiară este un proiect național facultativ care se adresează claselor a-III-a și a-IV-a.

În aceste condiții responsabilitatea educării din punct de vedere financiar a copiilor revine în totalitate părinților. Problema intervine atunci când nici părinții nu au o cultură financiară bine însușită, educația financiară fiind abordată foarte rar în familie. Astfel, lipsa de încredere în capacitatea de admnistrare a propriilor finanțe îi aduce pe adulți în fața

unei situații dificile de a răspunde întrebărilor copiilor legate de bani. Ceea ce nu știu ei este că nu trebuie să fii cel mai bun în administrarea resurselor financiare sau să urmărești fiecare noutate din domeniul economic pentru a-ți putea învăța copilul bazele finanțelor personale sau pentru a începe o conversație despre bani cu copilul tău. Dacă situația ta financiară este dificilă în momentul de față, poți să faci o schimbare pentru a pune lucrurile în ordine și a deveni un model pentru copilul tău.

Dacă nu vei fi tu cel care îi vei oferi copilului tău noțiunile de bază despre bani, el va învăța oricum din contactul cu colegii și prietenii și nu vei putea controla ce va învăța. Este mai bine să încerci să îi oferi tu informațiile de care are nevoie decât să își facă o impresie greșită despre bani, pentru că îți va fi mult mai greu să îi schimbi părerea formată deja.

Vorbind cu copilul tău despre bani îl poți învăța care este relația dintre câștiguri, cheltuieli și economii, astfel el va înțelege și valoarea banilor. Educația financiară poate începe de timpuriu, o dată ce copilul a învățat să numere îl poți învăța primele noțiuni despre bani. Îl poți învăța să numere banii, să citească prețurile, să folosească o pușculiță sau să schimbe banii în diviziuni mai mici pentru a putea achiziționa ceea ce își dorește. Mai târziu îl poți învăța să calculeze cât trebuie să primească rest la cumpărăturile pe care le face și îi poți oferi chiar bani de buzunar pentru a învăța să îi administreze și să le aprecieze valoarea. Cheia este de fiecare dată când îl înveți ceva să îl lași să exerseze, chiar dacă asta

înseamnă că vei petrece mai mult timp la cumpărături pentru ca el să poată calcula dacă îi ajung banii pentru a cumpăra ceea ce își dorește.

În acest eBook îți vom prezenta principalele noțiuni despre bani pe care un copil ar trebui să le știe. Vei primi inclusiv sfaturi care te vor ajuta să abordezi cu ușurință subiectul banilor cu copilul tău.

2.Cum vorbim despre bani pe înțelesul copiilor?

La vârsta de 4 ani copiii înțeleg deja că banii pot fi schimbați pentru lucrurile pe care și le doresc. Copiii te văd că folosești banii pentru a cumpăra mâncare, jucării, haine sau alte lucruri de care ai nevoie. Pentru că ei sunt expuși frecvent acestui schimb între bani și lucruri, ei înțeleg de la o vârsta fragedă că banii pot fi folosiți pentru a cumpăra lucru-

rile de care ei au nevoie sau pe care și le doresc. Ce este posibil ca ei să nu înțeleagă este ce sunt banii și cum ajung ei în portofelul tău.

Schimbul

Explică-i copilului tău că înainte de a exista banii, oamenii obișnuiau să facă schimb între ei pentru a plăti lucrurile de care aveau nevoie. Animalele, mâncarea sau scoicile erau folosite pentru schimb, iar oamenii trebuiau să decidă ce înseamnă un schimb corect. Câte unități dintr-un produs trebuiau folosite pentru a obține un alt produs. De exemplu, puteai să schimbi 10 ouă pentru o pâine sau 10 găini pentru un porc.

Schimbul, deși era o modalitate eficientă care le permitea oamenilor să obțină lucrurile de care aveau nevoie și nu le puteau produce singuri, avea și câteva dezavantaje:

- Produsele care erau folosite pentru schimb nu erau tot timpul ușor de a fi transportate dintr-un loc în altul. Întreabă un copil dacă poate să care un porc sau 10 găini în buzunarul său?
- Produsele nu erau întotdeauna ușor de împărțit. Banii se pot împărți în subdiviziuni, ceea ce este mai greu pentru animale sau alte obiecte. Întreabă-ți copilul dacă poate să împartă o vacă vie pentru a cumpăra mai multe produse diferite de la persoane diferite?
- Uneori era greu de apreciat care era un schimb corect. Întreabă-ți copilul dacă o vacă în schimbul unei pâini sau un

porc în schimbul unui ou este un schimb corect?

- Unele produse puteau să fie perisabile, să se strice sau să se învechească dacă nu puteau fi schimbate în timp util. Întreabă-ți copilul cât timp este proaspăt un ou sau în cât timp devine o pâine veche?

Pentru că uneori schimbul era o modalitate dificilă pentru a obține lucrurile de care aveau nevoie, oamenii trebuiau să găsească o modalitate mai simplă de a realiza schimbul. Astfel au început să folosească aurul și monedele de argint pentru a putea ușura procesul. Monedele rezolvau o mare parte din problemele schimbului, ele erau ușor de transportat și erau disponibile în mărimi și valori diferite. Diferite monede valorau diferit și își păstrau valoarea în timp fără să se deterioreze.

Banii

Explică-i copilului tău că banii sunt de toate mărimile și valorile și sunt folosiți pentru a cumpăra orice. Majoritatea țărilor au două forme de bani: monedele care sunt făcute din metal și bancnotele care sunt făcute din hârtie. În România, avem 4 tipuri de monede și 7 feluri de bancnote. Îi este de folos copilului tău să le analizeze pe toate, pentru a vedea ce mărimi, culori și forme au și să îi explici fiecare ce particularități și ce valoare are. Pentru a învăța fiecare monedă și bancnotă va trebui să exerseze și îi va lua timp. Copiilor mici le poți explica doar că fiecare are un nume și o valoare diferită, în timp ce copiii mai mari pot învăța cum se numește

fiecare, ce valoare are și care este corespondența dintre ele. Copiii mai mari pot învăța și că poți crea aceeași sumă de bani din mai multe monede sau bancnote și că există mai multe modalități de a face acest lucru.

Sunt și câteva jocuri pe care le poți face cu copilul tău pentru a reține mai ușor valoarea banilor:

- Dă-i mai multe monede și pune-l să le sorteze pe valori. Asigură-te că observă că monedele au mărimi, culori și valori diferite;
- După ce le-a sortat explică-i fiecare tip de monedă ce valoare are;
- Copiilor mai mari, care știu să numere și să adune, le poți cere să îți spună cum pot forma diferite sume de bani din monede. De exempul, întreabă-l din câte monede de 10 bani poate forma 50 de bani sau ce monede trebuie să folosească ca să plătească ceva care costă 1 leu;
- Arată-i copilului tău bancnotele pe care le folosim și ajută-l să le diferențieze după mărime, culoare și valoare. Pentru a-i fi mai ușor să le rețină îi poți da exemple de lucruri pe care le poate cumpăra cu fiecare bancnota în parte. Cu bancnota de 1 leu poți cumpăra o pâine, cu cea de 5 lei poți cumpăra un suc și așa mai departe;
- La fel ca și în cazul monedelor îl poți pune să formeze diferite sume din bancnote și de data asta poate folosi și bancnotele și monedele pentru a se obișnui cu ele;
- După ce a învățat valorile monedelor și ale bancnotelor pemite-i copilului tău să numere monedele și bancnotele necesare pentru a plăti cumpărături de valoare mică la

magazin. Asta s-ar putea să dureze mai multe decât de obicei, dar așa copilul va pune în practică ce a învățat și va reține mai ușor.

Datorită evoluției tehnologiei și a utilizării cardurilor din ce în ce mai mult, poți să îi explici copilului tău că pentru a plăti nu trebuie neapărat să folosești monede sau bancnote, ci poți folosi cardul care este un fel de **portofel electronic** pe care sunt ținuți banii tăi. Datorită tehnologiei contactless este posibil uneori nici să nu te vadă scoțând cardul din portofel pentru a plăti cumpărăturile și trebuie să îi explici că acele cumpărături nu sunt gratuite, că tot tu plătești pentru ele, dar folosești un card cu care poți plăti de la distanță.

Pentru început s-ar putea să i se pară ciudat, dar cu cât are contact cu aceste noțiuni mai devreme cu atât îi va fi mai ușor să le asimileze. Pentru a înțelege noțiunea de portofel electronic ia-l cu tine la un bancomat și arată-i cum poți să scoți bani cu cardul din ATM, așa îi va fi mai ușor să facă asocierea între cele două noțiuni. Explică-i că ATM-ul nu este un aparat care îți dă bani ori de câte ori ai nevoie, ci că banii sunt de fapt în portofelul tău electronic și dacă nu ai bani în portofel, bancomatul nu îți poate da bani.

3.Obținerea banilor

Pentru a înțelege că banii nu au ajuns pe cardul și în portofelul tău dintr-o mașină cum este bancomatul trebuie să îi explici copilului tău de unde vin și cum se obțin banii. Explică-i că majoritatea adulților au un loc de muncă de unde își obțin veniturile. Cel mai probabil știe deja că în fiecare dimineață când îl duci pe el la grădiniță sau la școală tu te duci la muncă, așa că nu ar trebui să îi fie greu să înțeleagă acest lucru. Explică-i că pentru munca pe care tu o faci în fiecare zi primești un salariu. Spune-i că există mai multe meserii și dă-i exemple de profesii cu care el intra în contact în fiecare zi, cum ar fi doamna educatoare, doctorul pediatru la care merge atunci când este bolnav, șoferul autobuzului sau doamna de la care cumpărați pâine.

Îi poți prezenta cu ce te ocupi tu și îi poți spune cum ești tu plătit, o dată sau de două ori pe lună. Cu banii pe care îi primești pentru munca ta puteți să cumpărați lucrurile de

care aveți nevoie, cum este mâncarea, hainele, dar și lucrurile pe care vi le doriți, cum sunt jucăriile și dulciurile.

Unii oameni aleg să își folosească calitățile pentru a munci pentru ei și astfel își deschid propriile afaceri. Cei care au propriile afaceri se numesc antreprenori sau oameni de afaceri și muncesc pentru ei, adică sunt proprii lor șefi. Ei trebuie să ia decizii importante în fiecare zi și este posibil să nu câștige aceeași sumă de bani în fiecare lună, în funcție de cât de bine știu să își administreze afacerea.

Este posibil să fie interesat să afle cum poate și el să câștige bani după ce a aflat că oamenii muncesc ca să câștige bani. În funcție de cum consideri tu că este mai bine, îi poți oferi o sumă periodică, un buget sau îi poți da mici responsabilități pe care dacă le îndeplinește cu succes va fi recompensat financiar. În același timp este posibil ca ei să primească bani cu ocazia anumitor evenimente cum sunt sărbătorile sau ziua lor de naștere, de la membrii familei sau de la prieteni. În funcție de vârsta copilului poți decide dacă este destul de mare pentru a administra singur aceste sume sau dacă are nevoie de ajutor.

Acum este un bun moment să îi prezinți variantele pe care le are cu banii pe care îi obține: îi poate cheltui pe parcurs ce îi obține pentru lucrurile pe care și le dorește imediat sau poate să îi păstreze și să îi adune cu sumele pe care le va primi în viitor pentru a achiziționa ceva de valoare mai mare. Este greu pentru un copil să renunțe la satisfacerea unei

dorințe imediate pentru una viitoare, dar cu cât va învăța mai repede acest lucru cu atât îi va fi mai ușor să economisească în viitor.

Poate va vrea să încerce să își folosească banii ca să câștige mai mulți bani și atunci este bine să îi acorzi timp și susținere pentru a încerca să își pună în practică ideile. Poate unele dintre ele vor fi nerealiste și imposibil de realizat, dar este posibil să găsească o idee care să îl ajute să obțină ceea ce și-a propus și atunci este bine să aibă sprijinul tău, pentru că nu va putea să facă totul singur. Astfel, va învăța ce înseamnă inițiativa și spiritul antreprenorial. Ajută-l pe parcurs cu direcții și sugestii pentru a face din această experiență o oportunitate de învățare.

Gestionându-și proprii bani le va aprecia valoarea mai multe decât o făcea înainte și în același timp va aprecia mai mult și valoarea banilor tăi. Asta îl va face să se gândească de două ori înainte de a cere ceva de la tine atâta timp cât va putea să achiziționeze același lucru cu banii lui. Pentru că sumele pe care le poate acumula un copil pentru a cumpăra lucrurile pe care și le dorește sunt relativ mici, îl poți încuraja spunându-i că dacă el strânge o parte din valoarea lucrului dorit tu îl vei ajuta cu diferența. Așa va fi un efort comun care va fi mai ușor de susținut pentru un copil. Poți chiar de fiecare dată când el adaugă o sumă în pușculiță să faci și tu același lucru pentru a vedea că ești alături de el pe tot parcursul procesului. La final va fi foarte mândru de realizarea lui!

La majoritatea copiilor le place să discute despre meseria pe care vor să o aibă când vor fi mari. Prezintă-i cât mai multe variante și explică-i că nu trebuie să ia o decizie acum. Spune-i că poate să aleagă orice meserie își dorește și susține-l cu întrebări ajutătoare cum ar fi:

- Care sunt materiile lui preferate la școală?
- Ce îi place la acele materii cel mai mult?
- Se poate gândi la o meserie care să aibă legătură cu materiile lui preferate?
- Care sunt hobby-urile sau pasiunile lui?
- Se poate gândi la vreo modalitate de a obține venituri din ceea ce îi place să facă?

Majoritatea părinților sunt foarte încântați atunci când aud că, copiii lor vor să se facă doctori sau ingineri, dar este important să îți păstrezi interesul și entuziasmul față de orice idee pe care ei o au, chiar dacă jobul lor de vis nu ți se pare o idee foarte bună. Ține minte că se vor schimba multe până când vor ajunge ei să decidă ce meserie vor alege. Este foarte important la această vârstă să le încurajezi creativitatea și să ii lași să descopere diferite posibilități și meserii, decât să îi descurajezi. Este mai bine să încerci să discuți cu el despre cum crede el că va fi să profeseze meseria respectivă ca să vezi cât de realistă este imaginea lui despre acel job.

Replici precum "Nu vrei să te faci asta. Știi câți ani trebuie să muncești ca să ajungi să ai niște venituri acceptabile din această meserie?" sau "Asta este o idee proastă. Nu vei ajunge niciodată să câștigi bani din asta." le vor distruge încrederea și creativitatea. Ascultă-l, discută cu el și lasă-l pe

el să tragă concluziile.

Alocația sau acordarea unei sume periodice.

Oferirea copilului unei sume săptămânale, ca o alocație, poate fi un instrument foarte util pentru a-ți învăța copilul principiile administrării banilor. Oferirea unei alocații îi dă posibilitatea să ia decizii privind cheltuielile pe care le face și de asemenea poate să îl învețe să economisească.

Suma de bani pe care decizi să o oferi copilului tău depinde de mai mulți factori, precum situația financiară a familiei și câți bani crezi că poate să administreze copilul tău. Ca să ai un punct de reper poți să îi dai săptămânal câte 1 leu pentru fiecare an pe care îl are. Asta înseamnă ca un copil de 5 ani va primi săptămânal suma de 5 lei, în timp ce un copil de 10 ani va primi 10 lei în fiecare săptămână.

Indiferent de suma pe care decizi să i-o dai, fă-ți un obicei de a-i da bani regulat, de exemplu în fiecare zi de luni și crește suma oferită pe parcurs ce copilul tău crește. Ziua lui de naștere este un bun moment pentru a crește suma acordată.

Răsplata sau oferirea de recompense pentru responsabilitățile pe care le îndeplinește.

Părerile sunt împărțite între a acorda copilului o alocație sau a-l răsplăti financiar pentru anumite responsabilități. Unii părinți consideră că dacă va primi bani

ca răsplată pentru responsabilitățile îndeplinite va învăța relația dintre muncă și răsplată. Alți părinți cred că a plăti copilul pentru lucruri pe care ar trebui să le facă automat, precum anumite responsabilități casnice, crează un prost obicei, așteptându-se să fie plătit pentru treburile pe care ar trebui să le facă ca membru al familiei.

Decizia îți aparține dacă vrei să îi acorzi copilului tău bani ca pe o alocație sau în urma unor responsabilități pe care trebuie să le îndeplinească. Important este să fii constant și să nu schimbi regulile în timpul "jocului". Dacă ai decis că îi vei da o alocație, acordă-i-o indiferent dacă face sau nu responsabilitățile firești pe care le are de făcut, însă dacă îi oferi bani ca recompensă, nu trece cu vederea că nu și-a îndeplinit sarcinile pentru că îl vei învăța că poate să câștige bani și dacă uneori va omite să își ducă la bun sfârșit responsabilitățile.

În curând vei primi
și partea a doua a acestui e-book.

Vom vorbi despre....

Bunurile și serviciile

Nevoile și dorințele

Deciziile privind cheltuirea banilor

Economisirea pentru obiectivele pe termen scurt

Concluzii și recomandări